

سوالات درس ده مطالعات اجتماعی هشتم

ص ۵۵

۱) ماجرای سقیفه ی بنی ساعده چه بود؟ پس از رحلت رسول خدا و در حالی که علی(ع) و شماری از اصحاب مشغول خاک سپاری آن حضرت بودند تعدادی از انصار و مهاجرین در محلی به نام سقیفه بنی ساعده گرد آمدند و درباره جانشینی پیامبر به گفتگو پرداختند. هر دو گروه با نادیده گرفتن وصیت پیامبر در غدیر خم مدعی بودند که خلافت و جانشینی رسول خدا حق آنان است

۲) ابوبکر چگونه به خلافت رسید؟ با توجه به اینکه از گذشته میان انصار رقابت و اختلاف وجود داشت. جمعی از حاضران در سقیفه، با ابوبکر که یکی از مهاجرین کهنسال بود بیعت کردند و بدین ترتیب وی به عنوان خلیفه اول شناخته شد

۳) چرا حضرت علی(ع) در ابتدای خلافت ابوبکر سکوت کرد؟ به خاطر حفظ اسلام سکوت کرد

۴) ابوبکر(خلیفه اول) چند سال خلافت کرد؟ و چه کسی را به جانشینی خود

برگزید؟ خلیفه اول حدود دو سال خلافت کرد. او پیش از آنکه از دنیا برود، عمر بن خطاب را به جانشینی خود برگزید

۵) عمر چند سال حکومت کرد و چه مناطقی را تصرف نمود؟ عمر در دوران ده ساله حکومت خود کار فتوحات را که از اواخر دوران خلافت ابوبکر آغاز شده بود با جدیت دنبال کرد. سپاهیان اعزامی از سوی خلیفه دوم، علاوه بر بخش وسیعی از ایران، کشورهای سوریه، لبنان، فلسطین و مصر را نیز فتح کرد

ص ۵۶

۶) عثمان چگونه به خلافت رسید و در زمان او اوضاع کشور چگونه بود؟ عثمان

خلیفه سوم توسط شورای که عمر تعیین کرده بود به خلافت رسید. در زمان او بر خلاف دو خلیفه نخست، زندگی تجملاتی و شیوه اشرافی رواج یافت و اطرافیان و کارگزاران خلیفه با ثروت به دست آمده از فتوحات به خوش گذرانی مشغول شدند

نکته: خاندان بنی امیه که تا هنگام فتح مکه، با اسلام و پیامبر مخالفت و دشمنی ورزیده بودند، در دوران خلافت عثمان به مقامهای مهم دست یافتند و بر بیت المال مسلمانان مسلط شدند

۷) **چرا عثمان بعضی از یاران نزدیک پیامبر را مجازات و تبعید می کرد ؟ عثمان**
جمعی از صحابه و یاران نزدیک پیامبر مانند ابوذر ، عمار و مالک اشتر را به دلیل آنکه از او و اطرافیانش انتقاد می کردند ، مجازات و تبعید کرد

۸) **عاقبت عثمان چه شد ؟** عملکرد اطرافیان خلیفه سوم نارضایتی گروهی از مسلمانان را برانگیخت . آنان از نقاط مختلف به مدینه آمدند و اعتراض خود را نسبت به عملکرد عاملانش اعلام کردند . امام علی (ع) تلاش زیادی کرد که مخالفان را آرام کند و مانع بروز درگیری و خونریزی شود ، اما سرانجام معترضان خشمگین به خانه خلیفه هجوم بردند و او را کشتند

۹) **امام علی (ع) در کجا به دنیا آمد و دوران کودکی و نوجوانی او چگونه سپری شد ؟** امام علی (ع) فرزند ابوطالب در کعبه به دنیا آمد . آن حضرت دوران کودکی و نوجوانی را در خانه ی حضرت محمد (ص) و تحت تربیت وی به سر برد

۱۰) **چه عاملی سبب شد که پیامبر بدون هیچ آسیبی مکه را به سوی مدینه ترک کند**
؟ شهادت و فداکاری علی (ع) و خوابیدن در بستر رسول خدا، سبب شد که پیامبر بدون هیچ آسیبی از مشرکان، مکه را به سوی مدینه ترک کند

۱۱) **در دوران خلافت سه خلیفه ی قبلی حضرت علی (ع) چه می کرد ؟** حضرت علی (ع) به تفسیر قرآن، تربیت شاگردان و پاسخ گویی به سوالات دینی مردم می پرداخت .

همچنین ایشان به عمران و آبادی و احداث نخلستان ها توجه زیادی داشت

۱۲) **حضرت علی (ع) چگونه به خلافت رسید ؟** پس از کشته شدن عثمان ، مردم دریافتند که جامعه اسلامی بی سرپرست مانده است . بسیاری از مهاجرین و انصار خواهان بیعت با علی (ع) شدند ، اما آن حضرت تمایلی به پذیرش خلافت نداشت . سرانجام با اصرار زیاد مردم امام علی (ع) منصب خلافت را پذیرفت

۱۳) **چه عواملی موجب مخالفت و دشمنی ریاست طلبان و ثروت اندوزان با علی (ع) شد؟** و چه جنگ هایی را بر آن حضرت تحمیل کردند ؟ اصرار علی (ع) بر عمل به قرآن و سنت پیامبر و اجرای عدالت موجب مخالفت و دشمنی ریاست طلبان و ثروت اندوزان شد . این گروه چون اطمینان یافتند که امام به دلخواه آنان عمل نخواهد کرد به فتنه جویی پرداختند و سه جنگ جمل ، صفین و نهروان را بر آن حضرت تحمیل کردند.

۱۴) ماجرای جنگ جمل را توضیح دهید؟ از آنجا که امام علی (ع) هیچگونه تمایلی به جنگ و خونریزی میان مسلمانان نداشت، کوشید ابتدا با نصیحت بیعت شکنان و اتمام حجت با آنان از جنگ جلوگیری کند اما شورشیان اقدام به جنگ کردند. امام در جنگ جمل بیعت شکنان را شکست داد

۱۵) ماجرای جنگ صفین را توضیح دهید؟ در جنگ صفین امام علی (ع) به مقابله با سپاه معاویه رفت و آنها را ظالمین نامید. پایداری یاران حضرت علی (ع) به ویژه مالک اشتر آثار شکست را بر چهره ی سپاه ستمگر آشکار ساخت. اما در آخرین لحظات، نیرنگ عمروعاص مانع پیروزی سپاهیان امام علی (ع) شد

نکته: حضرت علی (ع) حدود ۵ سال مطابق تعالیم اسلام و روش (سنت) حضرت محمد (ص) حکومت کرد

۱۶) چرا حضرت علی (ع) شهر کوفه را مرکز خلافت خود قرار داد؟ امام در ابتدای حکومت خود، برای دفع تهدیدات بیعت شکنان و دشمنان عدالت از مدینه رهسپار عراق شد و شهر کوفه را مرکز خلافت خود قرار داد

۱۷) مهم ترین ویژگی ها و دستاوردهای حکومت حضرت علی (ع) را نام ببرید؟ حکومت داری مبتنی بر دستورات قرآن و سنت رسول خدا (ص) - اصلاح بسیاری از انحرافات که در دین به وجود آمده بود - خدمات اقتصادی فراوان، با وجود فتنه ها و جنگ های تحمیلی متعدّد - اقتدار و ایستادگی در عین مظلومیت فردی و اجتماعی - ساده زیستی و مقابله با اشرافی گری - تأکید بر عدالت - برگزیدن افراد صالح به حکومت ولایات - تلاش برای وحدت و انسجام اجتماعی

۱۸) عدالت در دوران حکومت امام علی (ع) چگونه بود؟ در حکومت امام علی (ع) تمامی مسلمانان از احترام و حقوق برابر برخوردار بودند. امام در توزیع بیت المال هیچ مسلمانی را بر مسلمان دیگر برتری نمی داد و برای عرب و غیرعرب سهمی یکسان در نظر می گرفت

۱۹) علت مخالفت معاویه با امام علی (ع) را بنویسید. معاویه پسر ابوسفیان که از زمان خلافت عمر حاکم شام (سوریه ی امروزی) بود، اعلام کرد در صورتی از امام اطاعت می کند

که حکومت شام و مصر به او واگذار شود؛ اما امام با شناختی که از دشمنی امویان با اسلام و پیامبر داشت فرمود: خداوند دوست ندارد که من گمراه کنندگان را یاور خود قرار دهم.

ص ۵۹

نکته: پس از شهادت امیر مؤمنان در ۲۱ رمضان سال ۴۰ ه.ق، مردم کوفه با امام حسن (ع) بیعت کردند.

۲۰) چرا امام حسن (ع) ناچار شد پیشنهاد صلح معاویه را بپذیرد؟ معاویه با وعده های پول و مقام، فرماندهان سپاه امام حسن مجتبی (ع) را فریب داده و جذب خود نموده بود.

۲۱) معاویه چگونه فردی بود؟ او سیاستمداری فریبکار بود و با دادن پول و مقام، اشخاص با نفوذ و قدرتمند را جذب خود می کرد.

نکته: عمروعاص یکی از افرادی بود که معاویه با دادن پول و مقام جذب خود کرده بود؛ عمروعاص که به طمع دست یافتن به حکومت مصر به معاویه پیوسته بود، نقش مهمی در جلوگیری از شکست معاویه در جنگ صفین داشت

۲۲) آیا معاویه به تعهدات خود در پیمان صلح با امام حسن (ع) پایبند ماند؟ توضیح

دهید. خیر - به دستور او بر منبر و در خطبه های نماز جمعه به امام علی (ع) بدگویی می شد. یاران و پیروان آن حضرت مورد آزار و شکنجه قرار می گرفتند. معاویه همچنین با توطئه ای، امام حسن (ع) را به شهادت رساند. او همچنین فرزندش یزید را به جانشینی خود، انتخاب و خلافت را موروثی کرد

ص ۶۰

۲۳) یزید چگونه فردی بود؟ یزید مانند جوانان دوران جاهلیت رفتار می کرد. ظلم و فساد آشکار او در جهان اسلام شهرت داشت.

۲۴) چرا امام حسین (ع) از مدینه راهی مکه شد؟ امام حسین (ع) که نمی خواست با یزید بیعت نماید، با خانواده و بستگان خود از مدینه راهی مکه شد. امام قصد داشت که در پناه خانه ی خدا و با استفاده از ایام حج، مردم را برای مخالفت با حکومت ستمکار و فاسد یزید آماده کند

نکته: مردم کوفه که از حرکت امام حسین (ع) به سوی مکه آگاه شده بودند با نوشتن نامه های فراوان، ایشان را به آن شهر دعوت کردند. امام نخست اعتنایی به آن نامه ها نکرد، اما با اصرار کوفیان، پسر عموی خود مسلم بن عقیل را روانه ی آنجا کرد.

ص ۶۱

نکته: یزید با شنیدن اخبار کوفه، عبیدالله بن زیاد را که مردی سنگدل و خون ریز بود به حکومت آنجا منصوب کرد

۲۵) امام حسین (ع) در وصیت نامه ی خویش هدف از قیام خود را چه چیزی اعلام کرد ؟ هدف من اصلاح امت جدم رسول الله، امر به معروف و نهی از منکر و پیاده کردن سیره ی رسول الله و پدرم علی بن ابیطالب است

۲۶) نقش حضرت زینب (س) بعد از واقعه ی کربلا چه بود؟ حضرت زینب (س) پس از شهادت برادر خود، در دوران اسارت با سخنرانی های روشنگرانه، اهداف قیام کربلا و چهره ی واقعی حکومت ستمکار بنی امیه را برای همگان آشکار کرد.

موفق باشید - حسین پور - دبیر مطالعات اجتماعی